

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.3.17>

УДК 35.075.5:351.85:016.1ЄС

П. В. Опанащук,

*к. і. н., доцент кафедри права та публічного управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7164-4143>

**РОЗВИТОК КУЛЬТУРНИХ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ ЯК
СКЛАДОВА ГУМАНІТАРНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ
УКРАЇНОЮ ТА ЄС**

P. Opanashchuk,

*PhD in Historical Sciences, Associate Professor, Associate
Professor of the Law and Public Administration Department, Zhytomyr Ivan
Franko State University*

**DEVELOPMENT OF CULTURAL AND CREATIVE INDUSTRIES AS AN
ELEMENT OF HUMANITARIAN COOPERATION BETWEEN UKRAINE
AND THE EU**

У статті висвітлено особливості співробітництва між Україною та ЄС у галузі розвитку культурних та креативних індустрій. Здійснюється аналіз сутнісних характеристик культурних та креативних індустрій як

унікального сектору економіки, який виник внаслідок поширення технологій масової комунікації у поєднанні з процесами глобалізації. Акцентується увага на значенні розвитку культурних та креативних індустрій як інструменту економічних, культурних та соціальних перетворень у суспільстві, а також як механізму консолідації вітчизняного гуманітарного простору в умовах європейської інтеграції України. Проаналізовано заходи з розвитку культурних та креативних індустрій, які здійснюються в рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Зокрема, досліджено переваги та здобутки участі України в реалізації рамкової програми Європейської Комісії «Креативна Європа», а також у програмі ЄС та Східного партнерства «Культура та креативність». Участь у цих ініціативах забезпечила регулярне представлення України на найважливіших європейських культурно-мистецьких форумах, виставках, фестивалях та інших проектах, які реалізуються під егідою ЄС. Зазначається, що Угода про асоціацію між Україною та ЄС дала суттєвий поштовх удосконаленню нормативних та організаційних механізмів розвитку вітчизняної культурної сфери, у тому числі й шляхом формування нормативно-правових умов для розвитку культурних та креативних індустрій в Україні. Доводиться теза про те, що виважена державна політика в галузі розвитку культурних та креативних індустрій може сприяти зміцненню соціальної та культурної єдності громадян України, формуванню цілісного гуманітарного простору в межах країни, що також набуває особливої актуальності в умовах європейської інтеграції. Також зазначається, що розвиток потенціалу культурних та креативних індустрій дозволить максимально зблизити гуманітарний простір України та інших країн-членів ЄС, що може позитивно позначитись на динаміці євроінтеграційних процесів.

The article highlights the peculiarities of cooperation between Ukraine and the EU in the field of cultural and creative industries development. An analysis of the essential characteristics of cultural and creative industries as a unique sector of

the economy, which arose as a result of the development of mass communication technologies in combination with globalization processes, is carried out. Attention is focused on the importance of the development of cultural and creative industries as a tool for economic, cultural and social transformations in society, also as a mechanism for the consolidation of the domestic humanitarian space in the conditions of the European integration of Ukraine. Measures for the development of cultural and creative industries, which are considered within the framework of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU, have been analyzed.

Also, the advantages and achievements of Ukraine's participation in the implementation of the framework program of the European Commission "Creative Europe", as well as in the program of the EU and the Eastern Partnership "Culture and creativity" were investigated. Participation in these initiatives ensured regular representation of Ukraine at important European cultural and artistic forums, exhibitions, festivals and other projects implemented under the auspices of the EU. It is noted that the Association Agreement between Ukraine and the EU significantly improved the regulatory and organizational mechanisms for the development of the domestic cultural sphere, including through the formation of regulatory and legal conditions for the development of cultural and creative industries in Ukraine. The thesis is proved that a balanced public policy in the field of development of cultural and creative industries can contribute to the strengthening of social and cultural unity and the citizens of Ukraine, the formation of a coherent humanitarian space within the country, which also acquires special relevance in the conditions of European integration. It is also noted that the development of the potential of cultural and creative industries allows bringing the humanitarian space of Ukraine and other EU member states as close as possible, which can positively indicate the dynamics of European integration processes.

Ключові слова: гуманітарна політика, Угода про асоціацію між Україною та ЄС, культурні індустрії, креативні індустрії, культура, «Креативна Європа», «Культура та креативність», європейська інтеграція.

Keywords: Humanitarian Policy, Association Agreement between Ukraine and the EU, Cultural Industries, Creative Industries, Culture, "Creative Europe", "Culture and creativity", European Integration.

Постановка проблеми. Рух України в напрямі європейської інтеграції включає широке коло питань, які зачіпають різні сфери суспільного розвитку. Серед них – політика в галузі культури, роль якої є визначальною в реалізації завдань консолідації суспільства, у налагодженні суспільного діалогу. На сучасному етапі суспільного розвитку поняття культури набуває нових змістових характеристик. Зокрема, сфера культури все частіше сприймається як сукупність культурних та креативних індустрій. Як показує досвід багатьох сучасних демократичних країн Заходу, за умов достатнього приділення уваги розвитку цієї галузі вона може перетворитись на потужний інструмент економічних, культурних та соціальних перетворень у суспільстві, стати консолідуючим чинником суспільно-політичного життя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Упродовж останніх десятиліть питання розвитку культурних та креативних індустрій потрапило в поле зору багатьох зарубіжних та вітчизняних учених. Зокрема, різноманітні його аспекти у своїх працях ґрунтовно досліджували такі зарубіжні вчені, як Б.Мьєж, П.Рікер, Ж-П. Сартр, В.Беньямін, М.Хоркхаймер, М.Гайдеггер та ін. У сучасній вітчизняній історіографії розвиток культурних та креативних індустрій у своїх працях досліджують А.Холодницька, І.Пархоменко, Н.Подольчак, С.Щеглюк, В.Мазуренко, Н.Карасьова, А.Шуляк та інші вчені. Процеси, пов'язані з європейською інтеграцією України й зумовлена цим потреба в ще глибшій консолідації вітчизняного гуманітарного простору, посилюють актуальність даного питання й зумовлюють необхідність його подальшої наукової розробки.

Метою статті є дослідження основних напрямів співробітництва між Україною та ЄС у сфері розвитку культурних та креативних індустрій як важливого чинника формування цілісного гуманітарного простору в умовах євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Сфера культури в сучасному світі сприймається як сукупність культурних індустрій, що орієнтовані на забезпечення фінансового прибутку за рахунок виробництва масового культурного продукту. Важливу роль у цьому процесі відіграє розвиток технологій – засобів зберігання, передавання та відтворення інформації, завдяки яким це виробництво набуває рис масштабності та масовості. Іншими словами, завдяки медіатехнологіям нематеріальний культурний продукт перетворюється на товар, коли транслюється через певний носій [8, с. 75]. Усе це свідчить про те, що сфера культури в сучасному постіндустріальному суспільстві набуває нових ознак й виходить далеко за межі традиційного уявлення про культуру.

Однією з таких тенденцій у галузі культури є розвиток культурних індустрій як унікального сектору економіки, який виник внаслідок поширення масової комунікації та глобалізму. У документі Європейської Комісії під назвою «Зелена книга», який має на меті стимулювати дискусії й запустити процес консультацій з актуальних для європейської спільноти питань, у 2010 році поняття культурних індустрій визначалося як «ті індустрії, що продукують та розповсюджують товари і послуги, які в той же час розроблені й вважаються такими, що містять специфічну ознаку (приналежність), корисність чи намір, які містять культурне вираження, незалежно від комерційної складової їх діяльності». У цьому ж документі зазначається, що «крім традиційних видів мистецтва [...] до культурних індустрій входять: виробництво фільмів, DVD та відео, телебачення та радіо, відеоігри, нові медіа, музична індустрія, книговидавництва та преса» [14].

Культурні індустрії базуються на результатах креативної діяльності окремих індивідів або їх колективів. Суть такої креативної діяльності полягає

у генеруванні ідеї, яка згодом може втілюватися у різноманітних формах культурного вираження – у вигляді матеріальних носіїв, у наданні певних послуг, або ж у впровадженні певних технологій. Масштабна реалізація такого продукту може принести комерційну користь. До того ж, результати такої діяльності можуть використовуватись іншими комерційно орієнтованими індустріями [8, с. 74, 76]. Саме тому невід’ємною складовою розвитку культурних індустрій виступає креативна діяльність й пов’язане з нею поняття «креативних індустрій».

Закон України «Про культуру» визначає креативні індустрії як «види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження» [3]. Креативні індустрії спрямовані, передусім, на розвиток інноваційної складової у виробництві культурного продукту. У сучасному комерціалізованому середовищі такий підхід має на меті отримання максимального прибутку, що забезпечується поєднанням креативності, культури та бізнесу.

Відповідно до класифікації ООН, до креативних індустрій відносяться: традиційна культура (декоративно-прикладне мистецтво, ремесла, фестивалі та події), культурні пам’ятки (музеї, виставки, бібліотеки, археологічні локації), візуальне мистецтво (живопис, скульптура, фотографія та антикваріат), сценічне мистецтво (жива музика, театр, танці, опера тощо), видавництво та друковані видання (книги, газети тощо), аудіовізувальні медіа, дизайн, нові засоби масової комунікації (програмне забезпечення, відеоігри тощо) та творчі послуги (рекламні, культурні дослідження та розробки тощо) [10].

Розвиток культурних та креативних індустрій в Україні має неабиякий потенціал – як з точки зору впливу на культурну свідомість, формування ціннісних орієнтирів для суспільства, так і з позицій перспектив економічного розвитку. Економічний потенціал культурних та креативних індустрій полягає в можливості створення нових робочих місць, нових прибуткових засобів виробництва, в основі яких лежатиме інноваційна складова.

До того ж, це не виключає можливості застосування досягнень креативних індустрій з метою реалізації соціокультурних проєктів, зокрема й гуманітарного спрямування. Так, Європейський Союз розглядає креативні та культурні індустрії як один із механізмів для втілення загальноєвропейської політики єдності – вираженням цього є формування європейської ідентичності та інституту європейського громадянства [8, с. 76-77]. Зважаючи на це, виважена державна політика у даній галузі може сприяти зміцненню соціальної та культурної єдності й громадян України, формуванню цілісного гуманітарного простору в межах країни, що також набуває особливої актуальності в умовах європейської інтеграції.

Розвиток креативних та культурних індустрій як чинника єдності гуманітарного простору важливий також з огляду на те, що різні політичні сили упродовж тривалого часу намагалися використовувати спекуляції, в основі яких лежали спроби розділити українське суспільство за різними ознаками – мовними, культурними, національними, релігійними тощо. Це підривало єдність українського суспільства, що позначалось, зокрема, й на ставленні до того, який зовнішньополітичний вектор свого розвитку Україна повинна обрати як пріоритетний. З огляду на це, співпраця з Європейським Союзом у даній галузі містить практичну цінність для України, адже розвиток креативних та культурних індустрій може стати механізмом забезпечення загальнонаціональної гуманітарної єдності в умовах європейської інтеграції. З іншого боку – це дозволить максимально зблизити гуманітарний простір України та інших країн-членів ЄС, що може позитивно позначитись на динаміці євроінтеграційних процесів.

Сприяння розвитку культурних індустрій є одним із ключових завдань Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яку було підписано у 2014 році (далі – Угода). У цьому документі питанням культурного співробітництва присвячено главу 24 «Культура». Зокрема, у статті 437 зафіксоване прагнення покращувати взаєморозуміння і розширення культурних обмінів між Україною та ЄС, а також сприяння мобільності об'єктів мистецтва та митців

між обома сторонами. У статті 438 Угоди зазначається, що «сторони заохочують міжкультурний діалог між окремими особами та організаціями, які представляють інтереси громадянського суспільства та культурних закладів України та ЄС». Стаття 440 Угоди містить положення про те, що сторони будуть докладати зусиль «для розвитку постійного діалогу в галузі культури з метою сприяння розвитку культурної індустрії в Україні та ЄС» [12].

Положення цих статей узгоджуються з Конвенцією ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження 2005 року, яку Україна ратифікувала у 2010 р. Статтею 12 даної Конвенції ЮНЕСКО, зокрема, передбачено зміцнення співробітництва на двосторонньому, регіональному та міжнародному рівнях з метою заохочення розмаїття форм культурного самовираження. Досягнення цієї мети передбачає розвиток діалогу з питань культурної політики; реалізацію культурних обмінів та обмінів передовим досвідом на міжнародному рівні; зміцнення партнерства з громадянським суспільством, неурядовими організаціями та приватним сектором; стимулювання партнерства з метою посилення обміну інформацією та поліпшення культурного взаєморозуміння тощо [6].

Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з метою заохочення міжкультурного діалогу і міжнародної співпраці, розширення культурних обмінів передбачено забезпечення регулярного представлення України на найважливіших європейських культурно-мистецьких форумах, ярмарках, виставках та фестивалях. Держава зобов'язалась вживати заходів щодо сприяння у проведенні міжнародних мистецьких та кінофестивалів в Україні, а також сприяти участі представників культурного і креативного сектору України у проектах, які реалізуються під егідою ЄС [9].

Одним із таких проектів є рамкова програма Європейської Комісії «Креативна Європа». Статус асоційованого члена ЄС дав Україні можливість долучитись до реалізації даної програми. Її мета – підтримка та посилення

конкуреноспроможності європейського культурного, креативного та аудіовізуального секторів, а також збереження, розвиток та просування культурного та мовного розмаїття країн Європи. Таким чином, участь України в реалізації даної програми сприятиме втіленню широкого кола власних та спільних з країнами ЄС культурних проєктів, а також налагодженню співпраці з європейськими країнами у сфері медіа, кіноіндустрії тощо.

Україна долучилася до цієї програми у 2016 р. після підписання в листопаді 2015 р. відповідної Угоди між Урядом України та Європейською Комісією. З метою реалізації цієї угоди та координації залучення до програми українських учасників в Україні було заплановане створення Національного бюро «Креативної Європи» [11]. Наказом Міністерства культури України №120 від 14 березня 2016 р. завдання наукового забезпечення реалізації програми ЄС «Креативна Європа» було покладене на Український центр культурних досліджень. Таким чином, дана інституція фактично стала координатором програми «Креативна Європа», тобто почала виконувати функції її національного бюро. Вона здійснює розповсюдження інформації про можливості в рамках цієї програми, консультує потенційних учасників, проводить семінари та тренінги, сприяє представникам культурних і креативних індустрій щодо їхньої участі у програмі.

Участь у проєктах, які реалізуються в рамках «Креативної Європи», дає змогу отримувати фінансову підтримку з бюджету програми для забезпечення діяльності її національного бюро. Бюджет програми на 2021-2027 роки складає 2,4 млрд євро. Кожна країна-учасниця програми щорічно здійснює внески до бюджету ЄС, розмір яких розраховується для кожної країни індивідуально, залежно від показників ВВП, кількості населення тощо. Для України протягом перших двох років було передбачено пільгові умови сплати вступного внеску в розмірі 1 євро. Зважаючи на початок повномасштабної російсько-української війни, у 2022 р. ЄС прийняв рішення звільнити Україну від сплати щорічного фінансового внеску за участь у програмі «Креативна Європа», розмір якого мав становити на цей рік близько 800 тис. євро. Окрім цього, восени 2022 р.

було оголошено спеціальний конкурс грантів для підтримки та розширення участі українських організацій у проєктах програми «Креативна Європа» на суму 5 мільйонів євро [5, с. 85].

Структурно дана ініціатива складається з декількох компонентів: програми «Культура», зміст якої полягає у просуванні культурного та креативного секторів; програми «Медіа», яка має на меті підтримку та поширення аудіовізувальних творів. Важливим компонентом програми «Креативна Європа» є міжсекторальна взаємодія, яку спрямовано на підтримку національних бюро цієї програми та реалізацію механізму відповідних фінансових гарантій. Україна стала учасником одразу двох її складових – програм «Культура» та «Медіа».

У процесі виконання Угоди про асоціацію з ЄС та в рамках участі в програмі «Креативна Європа» Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходів щодо сприяння у проведенні міжнародних мистецьких та кінофестивалів на своїй території, а також сприяти участі представників вітчизняного культурного і креативного сектору в проєктах, які реалізуються під егідою ЄС [9].

З 2016 року Україна значно активізувала процес просування національного культурного продукту в ЄС. Зокрема, уже в першому півріччі 2016 року був реалізований проєкт «Побачити Україну: Docudays UA мандрує світом». У процесі його реалізації здобутки українського документального кіномистецтва були презентовані у п'яти країнах Європи: Франції, Німеччині, Італії, Іспанії та Греції. Окрім показу документальних фільмів, у цих країнах було влаштовано фотовиставки, зустрічі з українськими кінематографістами, а також проведено лекції та дискусії за участю громадських активістів і правозахисників [4, с. 67].

Загалом за період дії програми «Креативна Європа» в рамках її реалізації здобутки вітчизняного кінематографу було представлено на десятках міжнародних заходів. Окрім цього, було організовано та проведено навчальні заходи, ярмарки, фестивалі та низку інших ініціатив, розрахованих на широку

цільову аудиторію. Зокрема, у 2017 році було проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Культурні і креативні індустрії: історія, теорія та сучасні практики», в ході роботи якої вітчизняні та зарубіжні науковці обговорили у теоретичній і практичній площині актуальні для розвитку вітчизняних культурних і креативних індустрій питання. У жовтні 2017 року відбувся Міжнародний Форум «Креативна Україна», який став майданчиком для загальнодержавного обговорення формування публічної політики у сфері культурних і креативних індустрій на політичному, міжнародному та експертному рівнях.

У 2019 р. шість українських організацій були відібрані у рамках конкурсу «Проекти міжнародної співпраці» підпрограми «Культура». За програмою «Медіа» підтримку отримали великі українські кінофестивалі – Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість» та Одеський міжнародний кінофестиваль. Українські автори отримали змогу взяти участь у конкурсі на здобуття Літературної премії Європейського Союзу, метою якої є визнання найкращих авторів у Європі [11].

За підтримки ЄС навіть в умовах повномасштабного вторгнення РФ до України лише протягом 2022 р. було реалізовано понад 2500 мистецьких акцій та проєктів за кордоном на підтримку України, було створено можливості для безперешкодної праці українських митців та здобувачів мистецької освіти в країнах Європи шляхом реалізації спеціальних грантових програм, стипендій, проєктів мобільності тощо. Окрім цього, Україна взяла участь у провідних міжнародних виставках, а також сама організувала безпрецедентні виставкові проєкти. Серед таких заходів – участь у 59-му Венеційському бієнале сучасного мистецтва, вперше також було представлено Український павільйон Planeta Ukraine на Трієнале в Мілані, взято участь у найбільшому ярмарку майстрів та ремісників у Європі MIDA 2022 у Флоренції, презентовано досягнення українського модернізму в Музеї Тиссен-Борнеміса (Мадрид, Іспанія) [5, с. 84]. Всі ці заходи також сприяють розвитку вітчизняних креативних індустрій як невід’ємної складової загальноєвропейського

культурного простору й допомагають популяризувати українську культуру на європейському континенті.

Ще однією ініціативою, яку було спрямовано на підтримку культурних і креативних секторів та збільшення їх внеску в сталий гуманітарний і соціально-економічний розвиток, стала програма ЄС та Східного партнерства «Культура та креативність». Реалізація цієї ініціативи була розрахована на 2015 – 2018 роки й мала на меті сприяти розбудові спроможності країн-учасниць у сфері розвитку культурних та креативних секторів. Фінансове забезпечення цієї програми в розмірі 4,2 млн євро взяв на себе Європейський Союз. Основними напрямками реалізації програми «Культура та креативність» стали управління проектами, культурне лідерство та адвокація, дослідження у сфері культури, просування культурного продукту, фандрайзинг, культурна журналістика й комунікації [13, с. 251-252].

Одним із заходів практичного спрямування, реалізованих у рамках цієї програми спільно з Українським центром культурних досліджень протягом 2016 року, став проект CDIS (Індикатори ЮНЕСКО впливу культури на розвиток). Його результати спрямовані на використання під час розробки стратегій розвитку, в яких окреме місце виділятиметься культурним компонентам. Запровадження культурних індикаторів покликане поставити культуру та мистецтво в центр державних інтересів, створити належні умови для розвитку креативних індустрій та забезпечити подальший соціально-економічний розвиток України [4, с. 67].

Незважаючи на те, що програма «Культура та креативність» завершила свою роботу, продовжує працювати однойменний сайт, який було створено ще на початку реалізації програми у 2015 році. Сайт працює за підтримки Асоціації «Культура і Креативність» і програми «Дім Європи» (House of Europe) й має на меті розвиток потенціалу культурних і креативних індустрій країн Східного партнерства. З цією метою він здійснює широке інформування зацікавлених сторін про найкращі практики, інструменти й можливості в сфері культурних та креативних індустрій [7].

Наступним практичним кроком на шляху до інтеграції вітчизняних креативних індустрій до гуманітарного простору ЄС стало започаткування процесу приєднання України до Європейського фонду підтримки спільного виробництва та розповсюдження художніх кінематографічних та аудіовізуальних творів («EURIMAGES»). Відповідний Закон Верховною Радою України було прийнято 19 грудня 2019 р. Дану інституцію було засновано у 1988 р. відповідною резолюцією Ради Європи. Одним із її завдань стало прагнення «активізувати співпрацю та обміни з метою стимулювання кіно- та аудіовізуального виробництва як важливого засобу для просування культурної ідентичності Європи», а також прийняття конкретних заходів у фінансовій сфері для заохочення виробництва й розповсюдження фільмів та аудіовізуальних творів. До таких заходів належить надання фінансової допомоги як фізичним, так і юридичним особам, які випускають фільми та аудіовізуальні твори, а також які розповсюджують, передають або використовують їх [13, с. 251].

На перших етапах виконання вищезазначених спільних європейсько-українських програм давався ознаки певний брак досвіду представників вітчизняних культурних та креативних індустрій з реалізації масштабних міжнародних проектів у цій галузі. Досить часто представникам цих сфер не вистачало практичних навиків у процесі подачі заявок на європейські програми. Однак співпраця в рамках ініціатив «Креативна Європа», «Культура і креативність» та інших спільних з країнами ЄС програм допомогла швидко надолужити ці прогалини й налагодити надійні двосторонні професійні контакти, які невдовзі набули форми довготривалого партнерства.

Незважаючи на значні досягнення України в питанні розвитку культурних та креативних індустрій як елементу гуманітарного співробітництва з країнами ЄС, на сучасному етапі все ще потребують державної уваги та підтримки деякі аспекти такої співпраці. Зокрема, ускладнює процес розвитку культурних та креативних індустрій недосконалість вітчизняної нормативно-правової бази, яка регулює ці сфери.

Упродовж тривалого часу вітчизняне законодавство навіть не містило визначень категорій «культурні індустрії» та «креативні індустрії». Це істотною мірою заважало повноцінному налагодженню співробітництва у цих галузях з країнами-членами ЄС, ускладнювало міжкультурний обмін, а також можливості захисту інтересів України в міжнародних судових інстанціях тощо [1, с. 12].

З 2018 року було розпочато роботу над створенням правових умов для розвитку креативних індустрій в Україні. Зокрема, терміни «креативні індустрії», «креативний продукт» було введено в нормативно-правове поле шляхом прийняття відповідних законів [2]; визначено види економічної діяльності, які належать до креативних індустрій. Законом України «Про культуру» стимулювання розвитку креативних індустрій та вироблення конкурентоспроможного креативного продукту визначаються як одні з основних засад державної політики в сфері культури [3].

Однак державна політика все ще має величезну кількість прогалин у питаннях забезпечення авторських прав та прозорості конкуренції, підтримки процесу впровадження інновацій у культурній сфері, промоції вітчизняного культурного продукту як у межах України, так і за кордоном тощо. Також слід констатувати, що консолідаційний потенціал культури досі не задіяний в Україні повною мірою, тоді як за умов приділення достатньої уваги цьому питанню з боку держави культура, а також такі її елементи, як культурні та креативні індустрії, можуть стати справжнім чинником об'єднання й згуртування українського суспільства.

Саме тому на сучасному етапі важливо чітко окреслити пріоритетні напрями державної політики в цій галузі, які базуватимуться на сприянні розвитку україноцентричних культурних проєктів. При цьому важливо визначити, які культурні та креативні індустрії є найбільш пріоритетними й перспективними для України й вживати відповідних заходів для їх підтримки.

Висновки. Таким чином, розвиток креативних та культурних індустрій в Україні може стати способом формування єдності власного гуманітарного

простору, зближення його з гуманітарним простором європейської спільноти. Окрім цього, досягнення культурних та креативних індустрій сприяють утвердженню європейських цінностей в українському суспільстві. Проекти, які реалізуються в сфері міжкультурної комунікації у контексті європейської інтеграції України, сприяють досягненню взаєморозуміння та подальшого зближення з урахуванням поваги до культурних надбань кожного члена європейської спільноти.

Література

1. Гуманітарна політика в Україні: виклики та перспективи (Біла книга): аналіт. доп. / [Сінайко О.О. (кер. авт. кол.), Тищенко Ю.А., Каплан Ю.Б., Михайлова О.Ю., Валецький О.Л. та ін.]; за заг. ред. Ю.Б. Каплан, Ю.А. Тищенко. Київ: НІСД, 2020. 136 с.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії» №2458-VIII від 19 червня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19#n6>
3. Закон України «Про культуру» №2778-VI від 14 грудня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
4. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом в 2016 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/zviti-pro-vikonannya/zvit-pro-assotsiatsiyu-2016.pdf>
5. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2022 рік. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf
6. Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#Text
7. Культура і креативність. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/page/about>

8. Пархоменко І.І. Поняття «культурні» та «креативні індустрії» в західноєвропейському науковому дискурсі та урядово-інституційних практиках Великобританії та Європейського Союзу. *Українські культурологічні студії*. 2017. №1. С. 74-78.

9. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text>

10. Подольчак Н. Ю., Левицька Я. В. Поняття та структура креативних індустрій в державному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2256>

11. Співробітництво у сфері культури. Програма ЄС «Креативна Європа». URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/kulturne-spivrobotnictvo-kreativna-yevropa>

12. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифіковано Законом України від 16.09.2014 р. No 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

13. Шуляк А. Налагодження культурних мостів Британською Радою з Україною в рамках політики ЄС «Східне партнерство». *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2020. №2 (8). С. 245-258.

14. Green paper. Unlocking the Potential of Cultural and Creative Industries (2010). URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1cb6f484-074b-4913-87b3-344ccf020eef/language-en>

References

1. Sinajko, O. Tishenko, Yu. and Kaplan, Yu. (2020), *Humanitarna polityka v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy (Bila knyha): analit. dop.* [Humanitarian

Policy in Ukraine: Challenges and Prospects (White Paper): analytical report], NISD, Kyiv, Ukraine.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On Culture" Regarding the Definition of the Concept of "Creative Industries", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19#n6> (Accessed 11 Feb 2024).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On Culture", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (Accessed 11 Feb 2024).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), "Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union in 2016", available at: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/zviti-pro-vikonannya/zvit-pro-assotsiatsiyu-2016.pdf> (Accessed 11 Feb 2024).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), "Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union for 2022", available at: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf (Accessed 11 Feb 2024).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#Text (Accessed 11 Feb 2024).

7. Culture and creativity (2024), "About the site "Culture and creativity"", available at: <https://www.culturepartnership.eu/ua/page/about> (Accessed 11 Feb 2024)

8. Parhomenko, I. (2017), "Concepts of «cultural» ta «creative industries» in Western European scientific discourse and governmental and institutional practices of Great Britain and the European Union", *Ukrainski kulturolohichni studii*, vol 1, pp. 74-78.

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), "Action plan for the implementation of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand,

and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text> (Accessed 11 Feb 2024).

10. Podolchak, N. and Levytska, Ya. (2021), “The concept and structure of creative industries in public administration”, *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online], vol. 10, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2256> (Accessed 11 Feb 2024).

11. The official site of Mission of Ukraine to the European Union (2021), “Cultural cooperation. «Creative Europe» programme”, available at: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/kulturne-spivrobotnictvo-kreativna-yevropa> (Accessed 11 Feb 2024).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), “Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their member states, of the one part, and Ukraine, of the other part: ratified by the Law of Ukraine from September 16, 2014 No 1678-VII”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Accessed 11 Feb 2024).

13. Shulyak, A. (2020), “The establishment of cultural bridges by the British Council with Ukraine within the framework of the EU policy «Eastern Partnership»”, *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, vol. 8, pp. 245-258.

14. The official site of the European Union (2010), “Green Paper. Unlocking the Potential of Cultural and Creative Industries”, available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1cb6f484-074b-4913-87b3-344ccf020eef/language-en> (Accessed 11 Feb 2024).

Стаття надійшла до редакції 07.03.2024 р.